

ԱՂՕԹՔԻ ՈՒԺԸ

«Եւ զի թէպէտեւ դարձեալ զօրանայ՝ դարձեալ ի պարտութիւն մատնեսչիք, զի Աստուած ընդ մեզ է»:

Ժամագիրք

Թէեւ տասնըհինգ տարիներէ աւելի է՝ որ եկեղեցական եմ՝ ձեռնադրութեանս թուականէն առաջ եւ անկէ վերջ բազմաթիւ անգամներ զգացած եմ աղօթքի առթած հոգեկան թրթիւնները: Սակայն այն մէկը, որ պիտի պատմեմ՝ ցարդ եղածներուն մէջ իւրայատուկ տեղ մը կը գրաւէ: Այս պատահարը ինծի կը յիշեցնէ կրօնական եռանդն ու ապրումները մեծ մօրս Վարդուհիի եւ անոր մօր Գոհարի, որոնք այնքան խոր ազդեցութիւն ձգած են իմ մանկութեան տարիներուն վրայ եւ մասամբ անոնց կը պարտիմ իմ ընտրած կրօնական ուղին: Ուստի այս վտիտ տողերը կը ձօնեմ անոնց պայծառ յիշատակին:

Վեց-եօթը տարիներէ ի վեր առիթը չէի ունեցած այցելելու Ֆրորիտա Նահանգի Մայամի քաղաքի հայկական ծուխը: Վերջապէս 1992ի Օգոստոսին այդ առիթը ներկայացաւ եւ տրուած ըլլալով, որ Մայամիի ծուխը Աստուածածնայ տօնը ժամանակին չէր կրցած տօնախմբել՝ ուրեմն կ'ակնկալուէր որ իմ այս առաջին այցելութեան առթիւ իրարու բոլ պիտի գային հոծ թիւով հաւատացեալներ:

Շարաք, 22 Օգոստոսի երեկոյեան, ժամանեցի Մայամի եւ պանդոկ տեղաւորուելէ ետք՝ հանդիպում ունեցայ Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ Միակեան Խորհուրդի անդամներուն հետ: Բաւական երկար զրուցելէ ետք՝ որոշ տեղեկութիւններ ստացայ ծուխը յուզող հարցերուն մասին: Գիշերուան ժամը 10.00ին ատենները հրաժեշտ առինք իրարմէ՝ կատակելով հեռատեսիլէն

հաղորդուած լուրերուն մասին՝ հեռուն տողանցող «Էնտրի» փոթորիկին կապակցութեամբ: Երբ սենեակ բարձրացայ՝ հաղորդուած լուրերէն զգացի, որ երեւոյթը բաւական լուրջ բնոյթ կրնար ստանալ եթէ փոթորիկը իր ներկայ ուղին շարունակէ՝ ընդամենը մէկ ժամէն հիւսիսէն պիտի անցնէր: Սակայն մէկ կողմ դնելով այդ հեռանկարը՝ փորձեցի միտքս ամփոփել յաջորդ օրուան արարողութեան՝ Պատարագի, քարոզի եւ խաղողօրհնէի շուրջ: Աղօթքով ես զիս յանձնեցի բուն թագաւորութեան:

Առաւօտեան երբ աչքերս բացի՝ տեսայ որ դրան տակէն թղթիկ մը ներս սպրդած էր: Յայտարարութիւն մը կամ ապրանք ծախելու ծանուցագիր մը կարծելով երբ կը պատրաստուէի զամբիւղը նետել՝ ուշադրութիւնս գրաւեց մեծատառ ազդը, որ կ'ըսէր, թէ հարկ եղած պարագային պատրաստ պէտք է ըլլայինք սենեակները դատարկելու...: Անմիջապէս հեռատեսիլը բացի եւ լսեցի, որ փոթորիկը ո՛չ հիւսիս եւ ո՛չ ալ հարաւ կ'երթար, այլ ուղղակի մեր վրայ կ'արշաւէր: Համաձայն տեղեկութիւններուն՝ փոթորիկը իր ամբողջ հզօրութեամբ պիտի ժամանէր կէս գիշերուան մօտ: Մտածեցի, որ կէսօրէ ետք ժամը 1.00ին ես կրնամ մեկնիլ օդակայան եւ խուսափիլ փոթորիկին հետ հանդիպում ունենալէ: Իմ այս գիւտով ռզելորուած՝ սենեակս յանձնեցի եւ պանդոկէն դուրս ելայ, ուր արդէն ինծի կը սպասէր Միակեան Խորհուրդի ատենապետուհին: Ինքնաշարժ նստելով ուղղութեամբ դէպի եկեղեցի: Ծամրու

ընթացքին ատենապետուհին կը զգուշացներ զիս, թէ մօտալուտ փոթորիկին պատճառաւ գուցէ շատեր չհամարձակէին ելլել իրենց տուներէն եւ թէ եկեղեցի եկողներուն թիւը կրնար ակնկալուածէն շատ աւելի նուազ ըլլալ։ Առանց մտահոգուելու այդ հեռանկարէն՝ ես կ'աշխատէի կեդրոնական խօսելիք քարոզիս վրայ։

Ճիշդ ժամանակին սկսանք Ս. Պատարագին։ Խորանին վրայ առանձին էի՝ յուսալով, որ սարկաւագը ուր որ էր օգնութեան պիտի հասներ։ Ոչ միայն քահանայի եւ սարկաւագի բաժինները ստիպուած էի կատարել, այլեւ երգչախումբին եւս օգնութեան հասնիլ՝ տրուած ըլլալով, որ դպրապետն ու երգեհոնահարը տակաւին չէին եկած։ Հաւատացեալներուն փոքր թիւը հագիւ քանի մը հոգիով աւելցաւ մինչեւ Պատարագի վերջաւորութեան։

Արարողութեան աւարտին, ժամը 1.00ին մօտերը, ուզեցի գիտնալ, թէ օղակայանը մինչեւ ե՞րբ քաց պիտի մնար։ Ի գարմանս ինծի՝ ըսուեցաւ, թէ կէսօրուան ժամը 12.00ին արդէն իսկ օղակայանը փակուած էր։ Ուրեմն ստիպուած էի Մայամի մնալու...։ Մէկ միփթարութիւն ունէի որ գոնէ հայերով շրջապատուած պիտի ըլլայի։ Տէր եւ Տիկին Մաղաքեաններ իրենց տունը հրաւիրեցին զիս՝ հանգստանալու եւ նաշելու համար։ Այր եւ կին շատ հիւրասէր եւ հոգատար էին։ Երեկոյեան՝ այցելութեան գացիմք ծխականի մը տունը, որ թէեւ հարազատներով շրջապատուած էր՝ սակայն ամուսինը փոթորիկին պատճառաւ Նիւ Եօրք մնացած էր։ Կատակով ըսին, որ ան աւելի քան տասնըհինգ տարիներ Մայամի մնալով հանդերձ՝ փոթորիկի մը չէր հանդիպած՝ իսկ ես՝ իմ առաջին այցելութեան իսկ առիթը կ'ունենայի «վայելելու» փոթորիկը։

Ժամը իննի մօտ վերադարձանք տուն, որովհետեւ այլապէս նամբորդութիւնը կրնար վտանգաւոր ըլլալ։ Գիշերը՝ երկինքը քիչ մը շառագունած էր եւ այնպիսի անդորր մը կը տիրէր՝ որ գուցէ միայն անասունները իրենց սուր բնագողով կրնային գուշակել գալիքը։ Աներեւակայելի էր որ այսպիսի խաղաղութեան մը կրնար զօրաւոր եւ անզուսպ փոթորիկ մը յաջորդել։

Կէս գիշերուան ժամը 12.00ին մօտ հրաժեշտ տալէ վերջ իմ հիւրընկալներուս՝ ես զիս յանձնեցի Նիւյօրկայի իշխանութեան՝ տեղացող անձրեւի երաժշտութիւնը ունենալով որպէս ընկերակից։ Որոտումներն ու փայլատակումները ժամ առ ժամ աւելի սաստկացան եւ քամին, որ կը ծածէր պատուհանները, կը սպառնար խորտակել զանոնք եւ ներխուժել սենեակէն ներս։ Կ'երեւի առաւօտեան ժամը չորսն էր, այլեւս անհեղաբար մնալ անկողնին մէջ։ Պահ մը փորձեցի ականջներս քարձով փակել՝ որպէս զի չլսէի սարսափազդու աղմուկը։ Բայց ապարդիւն...։ Այնուհետեւ մտածեցի մտնել մահիճին տակ՝ աւելի ապահով վայր մը գտնելու յոյսով։ Այդ գաղափարն ալ քաւարար չթուեցաւ։ Ուստի հրաժարելով անկողնէն՝ դուրս ելայ սենեակէն, յուսալով որ հիւրասենեակը աւելի ապահով վայր մը կրնար ըլլալ։ Ընդհակառակն՝ այնտեղի լայն պատուհաններէն կարելի էր տեսնել կողքի պարտէզը, ուր հսկայ ծառեր կարծես երկրպագութիւն կ'ընէին կամ դիւրսուած քամիի ուժգնութենէն՝ խելացնոր պարի յանձնած էին իրենք զիրենք։ Պահ մը մտածեցի, որ եթէ այդ ծառերէն նոյնիսկ մէկը իյնար փայտակերտ տան վրայ՝ անկասկած զայն կրնար ջարդ ու փշուր ընել։ Այս հեռանկարը աւելի սահմոկեցուց զիս։ Ենթադրեցի, որ միակ ապահով վայրը

միջանցքն էր, որուն երկու կողմերը սենեակներով պաշտպանուած էին: Մէկուկէս մեքր լայնութիւնը, ունեցող այդ միջանցքին մէջ սկսայ կծկուիլ, մինչեւ որ պագած փոքրիկ գունտ մը դարձայ: Դուրսը փոքորիկը կը մոլեգնէր, կը սաստկանար, կատղած կ'ուզէր ամէն ինչ կործանել: Եւ եթէ դիմադրութիւն մը գտնէր իր ճանապարհին՝ այդ աւելի կը սաստկացնէր իր մոլուցքը:

Առաջին անգամն էր, որ քամիի եւ փոքորիկի ահեղ ուժին ոչ միայն կը գիտակցէի, այլ նաեւ կը զգայի զայն: Ուժ մը, որ զիս մանրէի կը վերածէր եւ կը սպառնար բոլորովին ջնջել էութիւնս: Այս մեղուքեան ու պարապուքեան առջեւ հոգիս աւելի տկար կը զգար եւ կ'ուզէր փարիլ ուժի մը, որ կարողանար այս խենթ պահուն զիս գերծ պահել ճշմունիւ եւ խելագարելէ: Այս պահուն յանկարծ անգիտակցօրէն ներքին ուժ մը զիս մղեց արտասանելու «Ժամագիրք»ի հետեւեալ տողը. «Եւ զի թէպէտեւ դարձեալ զօրանայ՝ դարձեալ ի պարտութիւն մատնեսցիք, զի Աստուած ընդ մեզ է»: Այս բառերը քանիցս արտասանած եւ երգած էի ժամերգութեան ընթացքին, սակայն այս պահուն անոնք նոր իմաստ եւ ներքին նոր ուժականութիւն մը յայտնաբերեցին, որ մինչ այդ անյայտ էին ինծի: Զգացում մը՝ զոր մեծ մայրիկներուս աղօթքներուն մէջ նշմարած էի եւ զմայլած:

«Ժամագիրք»ի այս բառերը, ըստ աւանդութեան, արտասանած են անցեալի հայ մարտիկները՝ դիմագրաւելու համար բարբարոս հրոսակներու յարձակումները: «Զի Աստուած ընդ մեզ է» խօսքը անոնց տուած է հոգեկան ամրութիւն, որուն ոչ մէկ մարդկային ուժ կրնար սպառնալ եւ կամ կրնար զայն պարտութեան մատնել: Ի խորոց սրտի, զգացի, որ այս աղօթքը ոչ միայն հին ժամանակներու մարդոց յատուկ էր, այլ գալիք այն բոլոր

սերունդներուն՝ որոնք պիտի ապրէին նոյն հայու հաւատով:

Ամէն անգամ, որ փոքորիկի ալիքը կը բարձրանար տապաւելու ամէն ինչ եւ կործանելու զիս, արտասանած աղօթքիս բառերուն ետին կը զգայի գերմարդկային ուժ մը՝ որ կու գար յոյս ու հաւատք ներշնչելու եւ դիմագրաւելու բնութեան կործանարար ուժը: Մեր սուրբ հայրերու գրած աղօթքին ամէն մէկ տառին ետին կայ թափնուած պահապան հրեշտակ մը: Հինաւորաց աղօթքը արտասանած պահուն կը զգայի մեր հայրերու հաւատքին խորութիւնը եւ Աստուծոյ անպարփակելի ուժը, որ կրնայ սանձել բնութեան պոռթկումները եւ փրկել Իրեն ապաւինողները:

Այս առիթով կրկին անգամ զգացի, որ մեր եկեղեցւոյ հայրերը ստեղծած են հոգեւոր անսպառ գանձ մը, որ այսօր եւս՝ մեր պայմաններուն մէջ կրնայ սնուցանել մեր սոված հոգիները: Հայ հաւատացեալը այսօր կարիքը չունի օտար ակեր եւ աղբիւրներ փնտռելու հոգեւոր ծարաւը յագեցնելու համար: Եթէ բան մը պէտք է փնտռել, ա՛յդ՝ մեր հայրերու եւ պապերու հաւատքն է, եւ վերարժեւորումը այդ հաւատքին այսօրուան մեր կարիքներուն համար: «Շնորհեա՛ մեզ Տէր» աղօթքը մէկն է միայն մեր հոգեւոր անձի ժառանգութենէն. հոգեւոր ի՛նչ ապրումներ եւ հրաշքներ կրնան տեղի ունենալ այսօր, եթէ կարողանանք օգտագործել այս մեր ժառանգած հարստութիւնը: Մեր հայրերու հաւատքը մեր հաւատքն է եւ անոնց աղօթքներով այսօր ալ կրնանք դիմել մեր Արարիչին եւ փրկուիլ:

Այս անձնական փորձառութիւնս կրկին անգամ եկաւ հաստատելու որ մեր հայրերուն աղօթքին ապաւինելով այսօր կրնանք գտնել հոգեկան եւ ֆիզիքական խաղաղութիւն եւ ապահովութիւն:

ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ Ծ. ՎՐԴ. ՆԱՃԱՌԵԱՆ